

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1945 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående åtgärder för tillgodoseende av jordbrukets behov av yrkesmän.
(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 77 av herr *Mannerskantz m. fl.* och II: 134 av herr *Staxäng m. fl.*, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag för tillgodoseende av jordbrukets behov av yrkesmän såsom exempelvis smeder, maskinreparatörer och sadelmakare.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för detta yrkande hänvisas till motionerna.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat utlåtanden över motionerna av lantbruksstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning. Under ärendets behandling har därjämte Sveriges sadelmakare- och tapetseraremästares riksförbund inkommit med en skrift.

Frågan om anordnande av kurser för skötare och reparatörer av lantbruksmaskiner var föremål för behandling jämväl vid föregående års riksdag till följd av två i ämnet väckta likalydande motioner I: 105 och II: 166. Motionerna hänvisades till jordbruksutskottet som däröver avgav utlåtande, nr 33. Under återopande av nämnda utlåtande hemställde riksdagen i skrivelse den 6 maj 1944, nr 255, i anledning av motionerna, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande förbättrad undervisning i skötsel av jordbruksmaskiner samt för riksdagen framlägga de förslag i ämnet, som därav för- anleddes. Enligt vad utskottet har sig bekant har Kungl. Maj:t den 12 maj 1944 uppdragit åt lantbruksstyrelsen att med beaktande av vad som anförts i jordbruksutskottets nyssnämnda utlåtande nr 33/1944 verkställa utredning i ämnet.

I sistnämnda utlåtande anförde utskottet följande:

»Såsom framhålles i motionerna har användningen av jordbruksmaskiner inom landet fått en allt större omfattning. Värdet av den nuvarande maskinparken torde vara avsevärt. Med hänsyn härtill och då maskinerna numera merendels torde vara mera komplicerade än förr, kräves av den personal som är satt att sköta desamma ett icke ringa mått av tekniska kunskaper. Sådana krävas även av de hantverkare på landsbygden, vilka vid sina verkstäder syssla med reparation och översyn av lantbruksmaskiner. Större egendomar ha vidare behov av yrkeskunniga gårdshantverkare för översyn av gårdarnas egna maskiner och redskap, varjämte vid både

större och medelstora jordbruk erfordras kunniga traktorskötare och maskinmjölkare. Sammanslutningar bland mindre jordbrukare för gemensam maskinanvändning slutligen behöva ykeskunniga maskinskötare och reparatörer.

För att fylla behovet av utbildning på området meddelas för närvarande undervisning i maskin- och redskapslära vid lantbruks- och lantmannaskolor. Genom hushållningssällskapens försorg ha även med bidrag från anslaget till undervisning för i det mindre jordbruket deltagande män och kvinnor ordnats tillfälliga kortare kurser i maskin- och traktorskötsel. Med bidrag från statens arbetsmarknadskommission ha slutligen under senare år av hushållningssällskapen anordnats kurser för utbildning av reservtraktorförare.

Enligt vad som anföres i lantbruksstyrelsens i ärendet avgivna utlåtande torde emellertid den nuvarande undervisningen på området kunna betecknas såsom otillräcklig. Åtskilliga framställningar och förslag till förbättringar i ämnet ha därför framkommit. I sammanhanget må endast erinras om den i det föregående berörda framställningen från hushållningssällskapens ombuds förvaltningsutskott. I likhet med motionärerna anser utskottet därför, att behov förefinnes av utredning i syfte att åstadkomma en förbättrad undervisning i skötsel av jordbruksmaskiner. Vid nämnda utredning torde beaktas de synpunkter i frågan, som ovan berörts. För reparatörer, maskinskötare m. fl. torde således fordras kurser av längre varaktighet, däri mera ingående kunskaper kunna förvärfvas. Dyliga kurser synas lämpligen kunna anordnas vid lantbruks- och lantmannaskolor. För jordbrukare och jordbruksarbetare i allmänhet torde vara tillfyllest med kortare kurser, lämpligen anordnade av kringresande instruktörer. Av stor vikt synes vara, att dessa instruktörer genom särskild undervisning icke bibringas endast ingående teoretiska kunskaper utan även få tillfälle att förskaffa sig en så omfattande praktisk erfarenhet på området, att de kunna tillhandagå vederbörande med erforderlig rådgivning.

Beträffande de former, varunder den förordade utredningen lämpligen bör bedrivas, torde icke tillkomma utskottet att giva anvisningar. Uppdraget synes emellertid icke behöva föranleda tillkallande av särskilda sakkunniga utan kunna anförtros antingen åt något ämbetsverk eller någon nu pågående utredning.»

Utskottet torde vidare få erinra om att riksdagen för budgetåret 1945/46 under punkt 38 å nionde huvudtiteln anvisat 15 000 kronor till kurser i hovbeslag och maskinreparation vid Alnarp. Denna kursverksamhet, som är avsedd att bedrivas även framgent, skall bestå av två kurser per år med 14 elever i varje kurs. Utbildningstiden skall vara fyra månader. Till elev vid dylik kurs skall kunna utgå stipendium från anslaget till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande upplyst att den ovan nämnda, åt styrelsen den 12 maj 1944 anförtrodda utredningen för närvarande påginge under medverkan av särskilt tillkallade sakkunniga samt att utredningen även torde komma att omfatta de frågor, som berördes i de förevarande motionerna. I övrigt har styrelsen erinrat om att styrelsen tillstyrkt de vid föregående års riksdag väckta motionerna i ämnet.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har framhållit, att skäl syntes föreligga att tills vidare avvakta resultatet av det åt lantbruksstyrelsen anförtrodda utredningsuppdraget. I övrigt har överstyrelsen anfört i huvudsak följande:

Lantbruksstyrelsen torde ha för avsikt att upptaga frågan i hela dess vidd och sålunda ingå jämväl på de i förevarande motioner berörda frågorna. Enligt vad överstyrelsen erfarit vore nämnda frågor föremål för vissa överväganden även inom 1942 års jordbrukskommitté. Vid statens hantverksinstitut hade under senare år i samarbete med Sveriges smides- och mekaniska verkstadsidkares riksförbund och jordbrukstekniska föreningen anordnats specialkurser i reparation av traktorer och lantbruksmaskiner.

Att ökat behov av utbildning av reparatörer och reparationskunniga smeder för lantbrukets behov torde föreligga kunde knappast råda tvivel om, även om omställningen inom den större verkstadsindustrien med krigets upphörande i någon mån kunde medföra lösgörande av lämplig arbetskraft, som överginge till landsbygdens mindre reparationsverkstäder eller genom nyetablering utökade tillgången på dylika. Utan tvekan torde dylik utbildning också med fördel kunna ske vid en del centrala verkstadsskolor. De yrkesavdelningar för smeder och för metallarbetare, som förekomme vid verkstadsskolorna gävo en utbildning, som väl lämpade sig som grund för vidare yrkesutbildning exempelvis på mindre reparationsverkstäder, där lantbruksmaskiner mottoges för reparation. Överstyrelsen hade också sökt inträssa huvudmännen för en del planerade centrala verkstadsskolor att på programmet upptaga särskilda yrkesavdelningar för utbildning av reparatörer speciellt för lantbrukets behov. Ätminstone vid en planerad skola torde detta även komma att ske. En förutsättning för att dylik specialutbildning skulle kunna bedrivas fullt rationellt vore, att skolan vore så belägen, att intilliggande jordbruksbygd kunde förse densamma med produktiva arbetsuppgifter.

I första hand borde man emellertid, när det gällde utbildning av smeder, stimulera de å landsbygden bosatta yrkesidkarna själva att genom antagande och utbildande av lärlingar söka sörja för rekryteringen av nya yrkesmän. Statens medverkan torde även härvid krävas i viss utsträckning, och överstyrelsen hade helt nyligen till Kungl. Maj:t i samband med besvarandet av en remiss rörande lag om lärlingsutbildning samt understöd till hantverksmästare för lärlingsutbildning framlagt vissa förslag, syftande till att i ökad omfattning och effektivare än hittills genom statsunderstöd stimulera till lärlingsutbildning inom hantverksyrken, där ökat rekryteringsbehov förelåge.

Vad slutligen beträffade den av motionärerna påtalade bristen på särskilt å landsbygden bosatta sadelmakare torde denna delvis betingas av orsaker, vilka sannolikt icke skulle undanröjas genom utbildning av ett ökat antal yrkesmän. En viss tendens till bosättning å tätorter i akt och mening att kunna påräkna en större kundkrets från kringliggande bygd torde man alltid få räkna med och torde oftast vara en nödvändig förutsättning för erhållande av tillräcklig arbetstillgång. De speciella svårigheter, som motionärerna framhölle, torde för övrigt i mycket hög grad sammanhånga med krisförhållandena genom det ökade arbete, som militära myndigheters behov föranlett för sadelmakeriet. Dessförinnan hade sysselsättningssvårigheter förelagat för såväl enskilda hantverkare som inom yrket sysselsatta arbetare. Hästbeståndets minskning och bilismens framsteg hade givetvis medfört minskad arbetstillgång under normala förhållanden för sadelmakeriet och som en naturlig följd härav även minskad rekrytering.

Utskottet.

Syftet med ifrågavarande motioner, nämligen att tillgodose jordbrukets behov av yrkesmän såsom smeder, maskinreparatörer m. fl., synes utskottet erkännansvärt. Såsom framgår av vad som inledningsvis anförts anhöll emellertid 1944 års riksdag, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande förbättrad undervisning i skötsel av jordbruksmaskiner samt för riksdagen framlägga de förslag i ämnet, som därav kunde föranledas. Vid nämnda utredning, som av Kungl. Maj:t anförtratts åt lantbruksstyrelsen och där bedrivs under medverkan av särskilt tillkallade sakkunniga, torde, enligt vad lantbruksstyrelsen framhållit, komma att dryftas även de frågor, som beröras i förevarande motioner. Med anledning härav synes någon riksdagens åtgärd i anledning av motionerna icke vara erforderlig.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att de likalydande motionerna I: 77 och II: 134 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 maj 1945.

På jordbruksutskottets vägnar:

ABEL ANDERSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 40.
